

zomer ging de publieke opinie merkbaar op de pers inwerken, hetgeen zich, vooral toen bleek dat Engeland met succes doorvocht, bij menig blad in allerlei steken tegen de bezetter ging uiten; die vonden, als ze opgemerkt werden, bij de lezers waardering maar ze maakten het feit niet ongedaan dat de pers al door haar berichtgeving steun verleende aan de machthebbers van het Derde Rijk.

Seyss-Inquart maakte in dat verband melding van het effect der z.g. persconferenties. Wij zullen in een volgend deel van ons werk nog weer-geven, aan hoe talrijke en gedetailleerde voorschriften de pers in de loop van de bezetting onderworpen werd, maar bij de persconferenties die van juni '40 af gehouden werden, willen wij hier even stilstaan.

Een jaar of twee lang was bij die conferenties aan Duitse kant Willi Janke de belangrijkste man. De *Presseabteilung* waarvan hij het hoofd was, zorgde er voor, zulks met een staf van lectoren en vertalers, dat de *Reichskommissar*, de *Generalkommissare*, de *Beaufragten* en het *Auswärtige Amt* dagelijks overzichten kregen van hetgeen in de Nederlandse ochtend- en avondbladen gepubliceerd was. Het was evenwel Janke's primaire taak om aan de Nederlandse pers duidelijk te maken, in welke geest zij diende te schrijven.

Janke was in 1902 in Oostenrijk geboren. Hij was in '25 als journalist naar Nederland gekomen en was er met een Nederlandse vrouw getrouwd. Hij sprak goed Nederlands. Lid van de *NSDAP* was hij niet en de NSB werd door hem als een hopeloos kleine, incompetente minderheid beschouwd. Hij voelde veel meer bijvoorbeeld voor de 'nationale concentratie' waar eind juli en begin augustus '40 over gesproken werd. In die tijd waarschuwde hij Seyss-Inquart tegen een samengaan met de NSB. Succes had hij niet. Nadien zorgde hij er voor dat deze en gene onder de journalisten die de persconferenties bezochten, te weten kwamen dat ook hij, Janke, van de NSB weinig hebben moest. In de kring dier journalisten genoot hij op grond van zijn *bonhomie* een zekere populariteit; helemaal echt was die *bonhomie* overigens niet: Janke kon, als hem dat in zijn kraam te pas kwam, arrogant en intimiderend optreden. Misschien koesterde hij in zijn hart wel iets van verachting voor al die Nederlandse journalisten, meestal een stuk of dertig (maar dat kon tot zeventig oplopen), die op de dagelijkse conferentie zo ijverig noteerden wat hij als de officiële Duitse standpunten naar voren bracht. Er waren onder die journalisten maar weinigen die, zoals de Haagse correspondent van *De Telegraaf*, mr. J. C. de Wit, en zijn collega van de *NRC*, mr. J. J. van Bolhuis, tenminste openhartige vragen durfden stellen. 'Zij die dit dagelijks gedoe niet hebben meegemaakt, kunnen zich', aldus later een der journalisten die dag in, dag uit de persconferenties bijgewoond had, 'onmogelijk realiseren hoe vernederend en deprimerend dit was, op